

ČINOHERNÍ STUDIO

Nestvůra Adolf Eichman na prknech Činoheráku. Ostravská Aréna přiveze do Ústí špičkové divadlo.

Tisková zpráva - v Ústí nad Labem 21. března 2017

Činoherní studio čeká na konci března divadelní událost. Dne 30. března zde bude hostovat Komorní scéna Aréna Ostrava se svou ceněnou inscenací *Slyšení*. Hra dramatika Tomáše Vůjtky, autora veršované dramatisace činoheráckého *Malého prince*, se stala v roce 2015 Inscenací roku v kritické anketě *Divadelních novin*.

Hlavní postavou *Slyšení* je bývalý nacistický pohlavár **Adolf Eichmann**, úřednický perfekcionista, který své schopnosti věnoval úkolu, který mu jeho nadřízení vybrali: „konečnému řešení židovské otázky“. Po válce jej izraelská tajná služba Mosad unesla z Argentiny, kde se od roku 1950 ukrýval, v roce 1961 se v Jeruzalémě konal proces, během kterého byl odsouzen k smrti a v roce 1962 popraven. Jeden z největších válečných zločinců, který aktivně organizoval genocidu evropských Židů, se před tímto soudem hájil tím, že jako německý důstojník plnil rozkazy, a proto pouze dohlížel na řádný průběh deportací, k Židům však nepociťoval žádnou zášť. Jsou však také zdokumentovány jeho výroky pronášené v kruhu přátel z SS, v nichž se ke své účasti na genocidě hrdě hlásí.

„V Jeruzalémě Eichmann bojoval o život, a podle toho taky vypovídal. V Argentině se ale o své válečné minulosti svobodně rozpovídal a namluvil několik desítek magnetofonových pásků. Obě výpovědi jsou ideově naprosto odlišné a text hry vychází z jejich konfrontace,“ říká autor Tomáš Vůjtek.

Ve **Slyšení** se Eichmann snaží obhájit a dožaduje se slyšení před Bohem, který však stále nepřichází. Zato se objevují další postavy. Třeba „žena z lidu“ Vlastička, zastupující ty, kteří se v rozbouřených dobách dokáží svést na jakékoli vlně, dva kolegové z SS, polský generální guvernér a Eichmannův svého druhu protipól Frank a čtyři ostravští Židé, kteří holocaust náhodou přežili. Kariéra nacistického zločince, jenž chce samotnému Pánubohu vyličít svou verzi událostí, je konfrontována s osudy Židů, kteří byli vyvezeni v roce 1939 do tábora v Nisku nad Sanem, kam směřovaly první Eichmannovy transporty.

Vůjtek se nebojí ve hře použít mnohdy hodně černý humor, s nímž reflektuje nacistické kariéry, a který plyne z toho, že postavy hovoří o svých osudech autentickým slovníkem, který je v dramatickém a často sarkasticky vyostřeném kontrastu s hrůznou skutečností historických událostí. Sám autor k tomu říká: *„Nedokážu si představit své psaní bez humoru, zvláště tahle velká témata jej potřebují. Jinak zde hrozí, že výpověď sklouzne k sentimentálnímu patosu. Můžeme se dojímat nad utrpením obětí, ale podle mě je mnohem přínosnější, když se dokážeme vysmát zlu, které je působí. Náš svět tím sice nespasíme, ale aspoň ho lépe poznáme. Tato poznávací funkce humoru je pro mě zásadní.“*

Režisérem inscenace je umělecký šéf Arény **Ivan Krejčí**, který ji, podle slov autora textu Tomáše Vůjtky, pojímá jako „*oratorium, které se v závěru zvrhne v jakési spílání publiku, možná je to, řečeno se Shakespearem, 'příběh vyprávěný blbcem', možné je tady úplně všechno. Každopádně je to velké divadlo.*“

Fenomenální úspěch Komorní scény aréna

V neděli 20. března 2016 zaznamenala Komorní scéna Aréna i celé ostravské a vůbec moravské divadlo jeden z největších úspěchů všech dob. V rámci předávání **Cen divadelní kritiky** proměnila všechny své nominace v ceny.

Nejlepší poprvé uvedenou českou hrou se stalo **Slyšení** Tomáše Vůjtky, **jevištní podoba** této hry v **režii Ivana Krejčího** se stala **Inscenací roku** a **Marek Cisovský** za roli Adolfa Eichmanna ve jmenované inscenaci získal **Cenu za mužský herecký výkon**.

Nakonec vše zastřešila cena nejvyšší, prestižní ocenění **Divadlo roku 2015**.

Slyšení rozhodně není hodinou dějepisu

Rozhovor s autorem hry Tomášem Vůjtkem

Jaký byl prvotní impuls k napsání Slyšení? Proč ses do téhle práce pustil?

„Slyšení je posledním dílem volné trilogie, která mapuje naše moderní dějiny a snaží se tak odhalit kořeny našich dnešních problémů. Prvním dílem byla hra S nadějí, i bez ní, v níž se na pozadí skutečného příběhu odhalila podstata (nejen) českého komunismu, druhým dílem je Smíření, ve kterém se Češi smiřují s tím, jak vyhnali Němce (hra bude mít premiéru na podzim v pražské Komedii).“

Proč chce ve hře Adolf Eichmann před bohem vylíčit svou verzi událostí z 2. světové války – u soudu v Izraeli nebo v historických dokumentech ji nevyličil?

„V Jeruzalémě Eichmann bojoval o život, a podle toho taky vypovídal. V Argentině se ale o své válečné minulosti svobodně rozpovídal a namluvil několik desítek magnetofonových pásků. Obě výpovědi jsou ideově naprosto odlišné a text hry vychází z jejich konfrontace.“

Proč byl první židovský transport vypraven právě z Ostravy? A kolik ostravských Židů bylo nakonec odvezeno do koncentračních táborů?

„Z Ostravy to bylo do Polska nejbliž. V předválečné Ostravě žilo deset tisíc Židů, osm tisíc zahynulo v táborech, zbytek emigroval. Aspoň tak se to píše v odborné literatuře.“

Ve Slyšení vystupují jak skutečné historické postavy, tak i postavy jako První a Druhý kolega nebo Paní, Manžel či Vlastička. Jde v jejich případech o autorskou licenci nebo i ony mají nějaké své konkrétní předobrazy?

„Postavy jsou inspirovány osudy ostravských Židů i osudy Eichmannových kolegů. Autorskou licencí je humor, s nímž jsou ty nacistické kariéry reflektovány.“

Nakolik ses musel při psaní zanořit do archívů a detailně studovat historická fakta? Jak dlouho jsi vlastně Slyšení psal?

„Půl roku jsem studoval, čtvrt roku jsem psal. Devět měsíců je magická doba, během níž se může leccos narodit. Hitler ji strávil v kriminále, kde napsal Mein Kampf.“

Jaké místo Slyšení zaujímá mezi tvými ostatními hrami, jaký máš k němu vztah, co se ti s ním pojí?

„Slyšení je poslední moje hra, kterou četl pan režisér Janík. Volal jsem mu tehdy o Vánocích a on říkal, že je v půlce a že si dělá poznámky. Uklidňoval jsem ho, že má čas a že se potkáme třeba až někdy v lednu. Jen jestli ještě budu odpovídat mi. Smál jsem se, protože jsem si myslel, že je to žert. Nebyl.“

S Nadějí, i bez ní jsi psal přímo pro Alenu Sasínovou-Polarczyk. Bylo tomu podobně i u Slyšení, byla postava Adolfa Eichmanna zamýšlena pro Marka Cisovského? A pokud ano, proč právě pro něj? Jak ovlivnil tvou představu Eichmanna?

„Na Marka jsem si myslel od první chvíle. Je to herec, který dozrál k těm největším výzvám. Navíc má humor, který je mi blízký. Věděl jsem, že s Markem si s Eichmannem můžeme pohrát a že nás to bude bavit. Vznikl tak sebelibostivý narcis, který se snaží svým příběhem dojmout své okolí. Někdy mám i obavy, že se mu to povede.“

V informacích k inscenaci se zmiňuješ o přítomnosti černého humoru. Jak jej vlastně skloubit se závažnou společenskou tematikou, je jeho funkce v takových hrách nějak specifická?

„Nedokážu si představit své psaní bez humoru, zvláště tahle velká témata jej potřebují. Jinak zde hrozí, že výpověď sklouzne k sentimentálnímu patosu. Můžeme se dojímat nad utrpením obětí, ale podle mě je mnohem přínosnější, když se dokážeme vysmát zlu, které je působí. Náš svět tím sice nespasíme, ale aspoň ho lépe poznáme. Tato poznávací funkce humoru je pro mě zásadní.“

Předchozí inscenace tvé hry S nadějí, i bez ní má podobu krutého kabaretu. Jak bys charakterizoval jevištní podobu Slyšení?

„Ten tvar se těžce definuje. Možná je to oratorium, které se v závěru zvrhne v jakési spílání publiku, možná je to, řečeno se Shakespearem, 'příběh vyprávěný blbcem', možné je tady úplně všechno. Každopádně je to velké divadlo.“

Někoho by možná mohlo napadnout, že inscenace o Adolfu Eichmannovi a druhé světové válce bude jakousi divadelní hodinou dějepisu, a třeba ho i odradit. Pokud bys měl diváky naopak nalákat - čím tedy bude Slyšení?

„Hodina dějepisu to rozhodně není. Ty hodiny jsou dvě a jsou velmi alternativní. Historická fakta se zde různě interpretují a každá z postav má svou pravdu, kterou chce obhájit. Často je to pravda vylhaná, jak už to v historii bývá, ale o to zajímavější ta konfrontace je. Občas do ní zlomyslně

zasáhne i autor, když kupříkladu nechá Eichmanna, aby si nacvičil Bachův houslový koncert. A to už je něco, co se jen tak neslyší.“

Tomáš Vůjtek: Slyšení / Komorní scéna Aréna Ostrava

Činoherní studio / čtvrtek 30. března / 19.00

informace: <http://www.cinoherak.cz/repertoar/slyseni-arena/>

S použitím pramenů Komorní scény Aréna připravil Petr Kuneš

Činoherní studio města Ústí nad Labem, p. o.

775 577 119

www.cinoherak.cz

